

- Porter, M. E., and Kramer, M. R. "Strategy and Society: The Link between Competitive Advantage and Corporate Social Responsibility". *Harvard Business Review*, vol. 84, no. 12 (2006): 78-92.
- Porter, M. E., and Kramer, M. R. "The Competitive Advantage of Corporate Philanthropy". *Harvard Business Review*. 2002. <http://www.villafane.com/wp-content/uploads/2015/11/Cap-2-2002-The-competitive-advantage-of-corporate-philanthropy-HBR.pdf>
- Prahalad, C. K., and Hammond, A. "Serving the World's Poor, Profitably Growing for Broke". *Harvard Business Review*. 2002. <https://barnabys.blogs.com/files/serving-the-ppor-prahalad.pdf>
- "Shared Value Initiative: Companies Using Shared Value to Drive Impact and Business at Scale". <https://www.sharedvalue.org>
- Sethi, S. P. "Dimensions of Corporate Social Performance: An Analytical Framework". *California Management Review*, vol. 17, no. 3 (1975): 58-64. DOI: <https://doi.org/10.2307/41162149>
- Visser, W. "Creating Integrated Value: From Systems Thinking to Sustainable Transformation in Business and Society". Inaugural lecture of the AMS Chair in Sustainable Transformation. 2018. <http://www.waynevisser.com/articles>
- Visser, W. "Hack: CSR 2.0: Reinventing Corporate Social Responsibility for the 21st Century". 2012. <https://www.managementexchange.com/hack/csr-20-reinventing-corporate-social-responsibility-21st-century>
- Visser, W. "Innovation Pathways Towards Creating Integrated Value: A Conceptual Framework". *International Humanistic Management Association, Research Paper Series*, no. 17-41 (2017). DOI: 10.2139/ssrn.3045898
- Visser, W. "Integrated Value vs. Shared Value and CSR 2.0". AMS Sustainable Transformation Briefing Series. 2018. http://www.waynevisser.com/wp-content/uploads/2019/07/STL_briefing5_visser_ivs-vcsr_2018.pdf
- Visser, W., and Kymal, C. "Integrated Value Creation (IVC): Beyond Corporate Social Responsibility (CSR) and Creating Shared Value (CSV)". *Journal of International Business Ethics*. 2015. http://www.waynevisser.com/wp-content/uploads/2012/04/paper_ivc_wvisser_new.pdf
- Wojcik, P. "How Creating Shared Value Differs from Corporate Social Responsibility". *Journal of Management and Business Administration. Central Europe*, vol. 24, no. 2 (2016): 32-55. DOI: <https://doi.org/10.7206/jmba.ce.2450-7814.168>

УДК 65.014 (045)

JEL: D04; D23; D29; L23; M11; M21

КОНЦЕПТУАЛЬНІ ОСНОВИ ФОРМУВАННЯ ОРГАНІЗАЦІЙНО-ЕКОНОМІЧНОГО МЕХАНІЗМУ ПРОЦЕСНО-ОРІЄНТОВАНОГО УПРАВЛІННЯ

©2020 ТИТИКАЛО В. С.

УДК 65.014 (045)

JEL: D04; D23; D29; L23; M11; M21

Титикало В. С. Концептуальні основи формування організаційно-економічного механізму процесно-орієнтованого управління

У статті розглянуто теоретичні та інструментальні засади формування організаційно-економічного механізму. Розроблено концептуальну модель процесно-орієнтованого управління економічним потенціалом підприємства, яка складається з мети, цілей, методів, визначає взаємозв'язок суб'єктів, функції та об'єкти управління. Характеристика цих зв'язків обумовлена впливом зовнішнього та внутрішнього середовища, з урахуванням відповідної ієрархії та завданнями управління. За результатами дослідження визначено підходи до формування організаційно-економічного механізму та процесно-орієнтованого управління, яке ґрунтується на загальних принципах (системності, динамічності, комплексності, ефективності, цілеспрямованості, наукової обґрунтованості) та специфічних принципах (повноти охоплення та залучення економічних ресурсів, планомірності та бюджетування, інноваційного розвитку, економічності використання, ефективного адміністрування, контролю та координації). Запропоновані принципи є основними для визначення ключових показників при оцінюванні економічного потенціалу підприємства та фіксують певною мірою основні етапи його проведення в просторі та часі. Автором визначено, що організаційно-економічний механізм процесно-орієнтованого управління здійснюється на основі застосування методів управління, тобто сукупності певних прийомів впливу на об'єкт управління, що сприяють досягненню намічених цілей. Основними завданнями організаційно-економічного механізму процесно-орієнтованого управління економічним потенціалом повинні бути: формування стратегії розвитку на основі узгодженості економічних інтересів, створення умов для ефективної реалізації кожного компонента економічного потенціалу, розробка та впровадження заходів щодо підвищення ефективності його використання, організація оцінки ефективності управлінських впливів. Запропонований організаційно-економічний механізм є базовою платформою для встановлення системи елементів, характеру процесу їхньої взаємодії та розробки практичних рекомендацій діяльності підприємств.

Ключові слова: концептуальна модель, організаційно-економічний механізм, процесно-орієнтоване управління, принципи, методи, механізм, підприємство, адаптація.

DOI:

Рис.: 3. Бібл.: 14.

Титикало Володимир Сергійович – проректор з економічних питань Національного медичного університету імені О. О. Богомольця (бульв. Тараса Шевченка, 13, Київ, 01601, Україна)

E-mail: v.tytykalo@gmail.com

ORCID: <http://orcid.org/0000-0001-9461-5521>

Tytykalo V. S. Conceptual Bases of the Formation of Organizational-Economic Mechanism of the Process-Oriented Management

The article examines the theoretical and instrumental bases of formation of the organizational-economic mechanism. The conceptual model of the process-oriented management of economic potential of enterprise is elaborated, which consists of aim, goals, methods, defining the relationships of subjects, functions and objects of management. The characteristics of these relationships are conditional upon the influence of the external and internal environment, taking into account the relevant hierarchy and management objectives. According to the results of the research, approaches to the formation of the organizational-economic mechanism and the process-oriented management are defined, which is based on general principles (systematicity, dynamicity, complexity, efficiency, purposefulness, scientific validity) and specific principles (completeness of coverage and involvement of economic resources, conformity to plan and budgeting, innovative development, efficiency of use, effective administration, control and coordination). The proposed principles are the main ones for determining the key indicators in assessing the economic potential of the enterprise, fixing to some extent the main stages of its implementation in space and time. The author defines that the organizational-economic mechanism of the process-oriented management is carried out on the basis of the application of management methods, that is, a set of certain techniques of influence on the management object, which contribute to the achievement of the targets. The main objectives of the organizational-economic mechanism of the process-oriented management of economic potential should be: formation of a development strategy on the basis of consistency of economic interests, creation of conditions for the efficient implementation of each component of economic potential, development and implementation of measures to improve the efficiency of its use, organization of assessment of the effectiveness of management influences. The proposed organizational-economic mechanism is a basic platform for determining the system of elements, the nature of the process of their interaction, and the development of practical recommendations as to activities of enterprises.

Keywords: conceptual model, organizational-economic mechanism, process-oriented management, principles, methods, mechanism, enterprise, adaptation.

Fig.: 3. **Bibl.:** 14.

Tytykalo Volodymyr S. – Pro-rector for Economic Affairs of the Bogomolets National Medical University (13 Taras Shevchenko Blvd., Kyiv, 01601, Ukraine)

E-mail: v.tytykalo@gmail.com

ORCID: <http://orcid.org/0000-0001-9461-5521>

Процеси, що відбуваються в постіндустріальній моделі економіки, багато в чому визначаються здатністю підприємств своєчасно й адекватно реагувати на зміни зовнішнього середовища. Високий рівень орієнтованості підприємств на умови результативного функціонування на ринку забезпечує їх конкурентну перевагу та збільшує економічний потенціал. Водночас недостатній розвиток інструментів управління, що виявляється у відсутності наукового підходу до розробки та впровадження управлінських заходів, наявності внутрішніх протиріч у внутрішньому середовищі, неузгодженості напрямків процесів і економічних інтересів, стихійності прийнятих рішень, зумовлює потребу в розробці відповідного механізму на засадах процесно-орієнтованого управління.

Питанням формування організаційно-економічного механізму підприємства присвячено багато робіт зарубіжних учених, таких як: А. Кальман, І. Ансофф [14], Б. Райзберг, Б. Мільнер. Значний вклад у розвиток теорії формування господарського та економічного механізму, розробку та вдосконалення організаційно-економічного механізму в загальному розумінні внесли такі вітчизняні вчені, як: С. Мочерний,

С. Ніколенко, А. Бачурина, Ю. Осипов, Г. Ільницька, В. Федорович, С. Літвінов та багато інших. Зміни, які відбуваються в господарській діяльності підприємств, їхня інноваційна активність, динаміка зовнішнього середовища обумовлюють необхідність в управлінських впливах у просторі та часі.

В економічній енциклопедії за редакцією С. В. Мочерного [1] господарський механізм визначається як «система основних форм, методів і важелів використання економічних законів, рішення протиріч громадського способу виробництва, реалізації власності, а також усебічного розвитку людини й узгодження її інтересів з інтересами колективу, класу, суспільства. Він формується у взаємодії таких елементів економічної системи, як продуктивні сили, техніко-економічні й організаційно-економічні, а також виробничі стосунки (чи стосунки економічної власності)».

Науковці С. С. Ніколенко, І. О. Пінчук господарський механізм розглядають на рівні підприємства як «сукупність організаційних форм і методів ведення господарювання, що включають систему планування, економічне стимулювання, структурування апарату управління, стиль його роботи» [2, с. 57]. На думку О. В. Ба-

чурина, «господарський механізм – сукупність системи і методів планування, економічних важелів стимулювання виробництва та господарського розрахунку» [3].

Узагальнюючи вищевикладене, можна стверджувати, що «господарський механізм» – категорія, що характерна більшою мірою для макрорівня та визначає сукупність прийомів, методів, інструментів управління економікою, які регламентують економічний розвиток, сприяють прискоренню його темпів і підвищенню економічної ефективності шляхом організації відносин між суб'єктами та об'єктами управління.

О. Є. Кузьмін зі співавторами до складу економічного механізму включає «систему внутрішніх економічних відносин, яка встановлює виробничо-господарські зв'язки між структурними підрозділами, способи оцінки впливу цих зв'язків на загальні результати діяльності підприємства, підсистеми стимулювання, планування, контролю, нормування, обліку й аналізу господарської діяльності» [4]. Складовим елементом у даному визначенні є «спосіб взаємодії господарських явищ, тобто взаємозв'язок і відносини між різнорідними економічними явищами», що само по собі є складом економічного механізму.

Науковець Г. Я. Ільницька [5, с. 292] відмічає, що економічний механізм – основна частина господарського механізму підприємства, що включає економічні методи, способи, форми та інструменти впливу на економічні відносини та процеси. Проте, на думку автора, під «економічним механізмом» розуміється багаторівнева інтегрована система форм, методів господарювання, яка включає систему зовнішніх і внутрішніх економічних відносин, що встановлює виробничо-господарські зв'язки між контрагентами та структурними підрозділами; способи оцінки впливу цих зв'язків на ефективність функціонування підприємства, підсистему стимулювання, планування, контролю, нормування, обліку й аналізу господарської діяльності. Отже, під економічним механізмом доцільніше розуміти сукупність економічних засобів впливу суб'єкта на керований об'єкт, що визначається умовами та ступенем впливу зовнішнього та внутрішнього середовища у взаємозв'язку із суб'єктами ринкової системи.

Визначення організаційно-економічного механізму можна знайти в роботах різних авторів. Так, наприклад, А. А. Кульман стверджує, що

«... організаційно-економічний механізм є певною сукупністю або послідовністю економічних явищ» [6]. Організаційно-економічний механізм управління в загальному розумінні являє собою організаційно-економічні форми взаємовідносин суб'єктів управління, що виникають при вдосконаленні об'єктів управління, а також економічні методи й інструменти, які при цьому використовуються [6]. У даному визначенні виділяються взаємини між суб'єктами управління, які впливають на об'єкти управління з метою вдосконалення їх взаємодії за допомогою використання певних методів та інструментів.

З точки зору Федорович В. О., організаційно-економічний механізм управління у вигляді «різномірної ієрархічної системи основних взаємопов'язаних між собою елементів та їх типових груп, при цьому до складу даних елементів, крім засобів управлінського впливу, включаються безпосередньо самі суб'єкти й об'єкти управління, що, на наш погляд, ототожнює дане визначення з поняттям «система управління» [7].

Райзберг Б. А., Лозовский Л. Ш., Стародубцева О. Б. під організаційно-економічним механізмом розуміють сукупність організаційних структур і конкретних форм і методів управління, а також правових форм, за допомогою яких реалізується діючі в конкретних умовах економічні закони, процес відтворення [8]. На їх думку, поняття механізму має принципову відмінність від системи управління, в яку включається апарат управління, що виконує функції суб'єкта управління.

На думку авторів Б. З. Мільнер, А. В. Кочетков, Д. Г. Левчук [9, с. 9], під організаційно-економічним механізмом управління розуміють сукупність елементів організації процесу прийняття рішення; системи розподілу та забезпечення ресурсами; основні способи впливу на об'єкт управління, які відповідно до прийнятого поділу включають різні методи управління, наприклад адміністративно-організаційні та економічні. Ці автори вважають, що «... відповідно до розглянутих понять організаційно-економічний механізм управління повинен виконувати такі головні завдання – забезпечення необхідної відповідальності за досягнення конкретних результатів, узгодження цілей, стимулювання та мотивацію учасників діяльності, розподіл і забезпечення ресурсів» [9].

О. С. Літвінов, С. М. Капалан вважають, що «під організаційно-економічним механізмом управління слід розуміти сукупність управлін-

ських дій, спрямованих на організацію взаємодії між елементами системи з метою досягнення їх економічних інтересів із урахуванням особливостей зовнішнього та внутрішнього середовища» [10, с. 64–65].

На основі зазначених досліджень сформувався визначальний уявлення теоретичного та практичного характеру. Разом із тим слід відмітити, що організаційно-економічний механізм управління підприємством є системою цілей функціонування підприємства шляхом формування та регулювання відносин об'єкта та суб'єкта управління під впливом факторів зовнішнього та внутрішнього середовища через функції та принципи управління за допомогою взаємозалежної сукупності елементів, серед яких – форми взаємовідносин суб'єктів управління, відповідні підходи, методи, інструменти, кожному з яких властиві власні форми управлінського впливу, – для досягнення мети функціонування підприємства. Він певним чином об'єднує дві взаємодоповнюючі складові й акцентує увагу на досягненні ефективності діяльності через оптимізацію витрат і результатів згідно із конкурентною позицією підприємства.

Процесно-орієнтоване управління передбачає організацію діяльності підприємства на засадах розмежування її на окремі процеси, а управлінської системи – на відповідні процеси блоку управління. Тобто процесно-орієнтоване управління вимагає побудови організаційно-економічного механізму як сукупності суб'єктів і об'єктів управління, каналів для передачі командної інформації та інформації стану (зворотного зв'язку, цілеспрямованої переробки цієї інформації, діяльності з підготовки та прийняття управлінських рішень). Така система буде охоплювати весь спектр діяльності підприємства; сприяти розбудові процесів, які визначають і забезпечують рівновагу управлінської структури підприємства; ефективно взаємодіяти із зовнішнім середовищем – з постачальниками, споживачами та партнерами. При процесному підході до організації управління кожна структурна одиниця здійснює виконання конкретних бізнес-процесів [14]. Перевагами процесно-орієнтованого управління є можливість органічно поєднувати розділені види діяльності в часі (операційна, фінансова, інвестиційна) та зацікавлених осіб і установ у безперервному функціонуванні підприємств.

Структура організаційно-економічного механізму процесно-орієнтованого управління економічним потенціалом підприємства відображається у вигляді процесно-орієнтованої взаємодії підсистем системи забезпечення й економічних методів, комплекс яких спрямований на сприяння досягненню цілей управління, визначає взаємозв'язок суб'єктів, функцій і об'єктів управління, характеристика яких обумовлена взаємозв'язками із зовнішнім і внутрішнім середовищем, методами управління, з урахуванням відповідної ієрархії управління та його організаційної структури (рис. 1).

Елементами організаційно-економічного механізму процесно-орієнтованого управління є: принципи, методи, засоби та форми його реалізації. Сукупність принципів, методів і форм реалізації організаційно-економічного механізму процесно-орієнтованого управління, організаційних та економічних засобів впливу (які є елементами форм реалізації організаційно-економічного механізму процесно-орієнтованого управління) утворює концепцію формування організаційно-економічного механізму процесно-орієнтованого управління підприємством. Це дозволяє створити базове підґрунтя для його модульної архітекτονіки, здатної до вчасної адаптації складових механізму задля підвищення його стійкості до можливих змін у зовнішньому та внутрішньому середовищі та посилити дієвість.

Метою організаційно-економічного механізму процесно-орієнтованого управління є впорядкування процесу управління за допомогою впливу на об'єкт управління. Характер цього впливу визначається такими особливостями сучасної економіки:

- ✦ різноманіттям форм власності;
- ✦ обмеженням державного втручання в економіку;
- ✦ нестійким розвитком ринкових відносин;
- ✦ вільним ціноутворенням;
- ✦ конкуренцією виробників.

Їхня адаптація супроводжується взаємним проникненням і потребує певного узгодження параметрів зовнішнього середовища та методів реакції на зміни стратегічного (тактичного) характеру.

При формуванні підприємствами організаційно-економічного механізму управління необхідно також враховувати і зарубіжний досвід, елементи якого доцільно вбудовувати в розви-

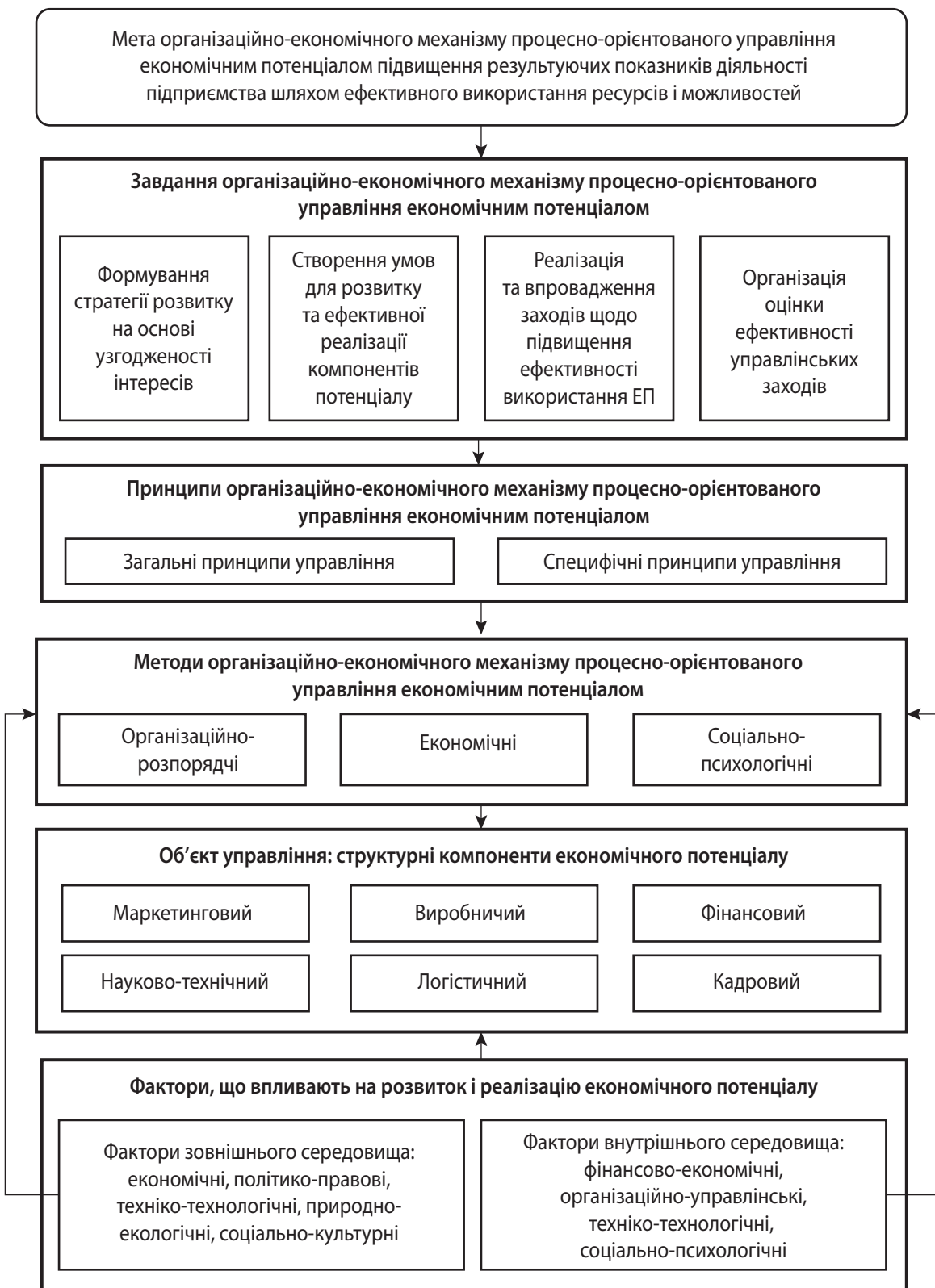

Рис. 1. Концептуальна модель механізму процесно-орієнтованого управління економічним потенціалом підприємства

ткові процеси, які ґрунтуються на основі інтелектуалізації управлінської праці.

Основними завданнями організаційно-економічного механізму процесно-орієнтованого управління економічним потенціалом повинні бути:

- ✦ формування стратегії розвитку на основі узгодженості економічних інтересів;
- ✦ створення умов для ефективної реалізації кожного компонента економічного потенціалу;

- ✦ розробка та впровадження заходів щодо підвищення ефективності його використання;
- ✦ організація оцінки ефективності управлінських впливів.

Проведення коригувально-адаптаційних заходів доцільно здійснювати з урахуванням організаційної структури, необхідних компетенцій персоналу, удосконалення якісних складових виробничого процесу, узгодження функціональних стратегій із відповідними елементами економічного потенціалу.

Вони покладені в основу сучасних принципів управління підприємством [11–13], які враховують перехід суспільства до економіки знань, а також визнання працівника найбільш цінним ресурсом підприємства в умовах сьогодення (рис. 2).

Принципи управління підприємством – це основні правила, ідеї, норми поведінки, дотримання яких забезпечує ефективне управління підприємством.

Загальні принципи управління регулюють діяльність підприємства відносно наявних закономірностей управління, а безумовне їх до-

тримання є передумовою створення ефективної системи управління економічною безпекою.

До загальних принципів організаційно-економічного механізму процесно-орієнтованого управління економічним потенціалом підприємства пропонуємо віднести такі:

- ✦ *системність*, згідно з яким економічний потенціал підприємства розглядається як сукупність взаємопов'язаних елементів, найчастіше таких функціональних складових, як маркетинговий, виробничий, фінансовий, науково-технічний, логістичний потенціали та потенціал кадрового забезпечення;
- ✦ *комплексність*, що враховує різні аспекти реалізації економічного потенціалу (економічні, соціальні, технічні, інформаційні);
- ✦ *цілеспрямованість* – складові розробленої концепції в комплексі повинні бути орієнтовані на досягнення єдиної поставленої мети, ґрунтуватися на економічній, конкурентних і функціональних стратегіях;
- ✦ *динамічність* – процес управління економічним потенціалом підприємства

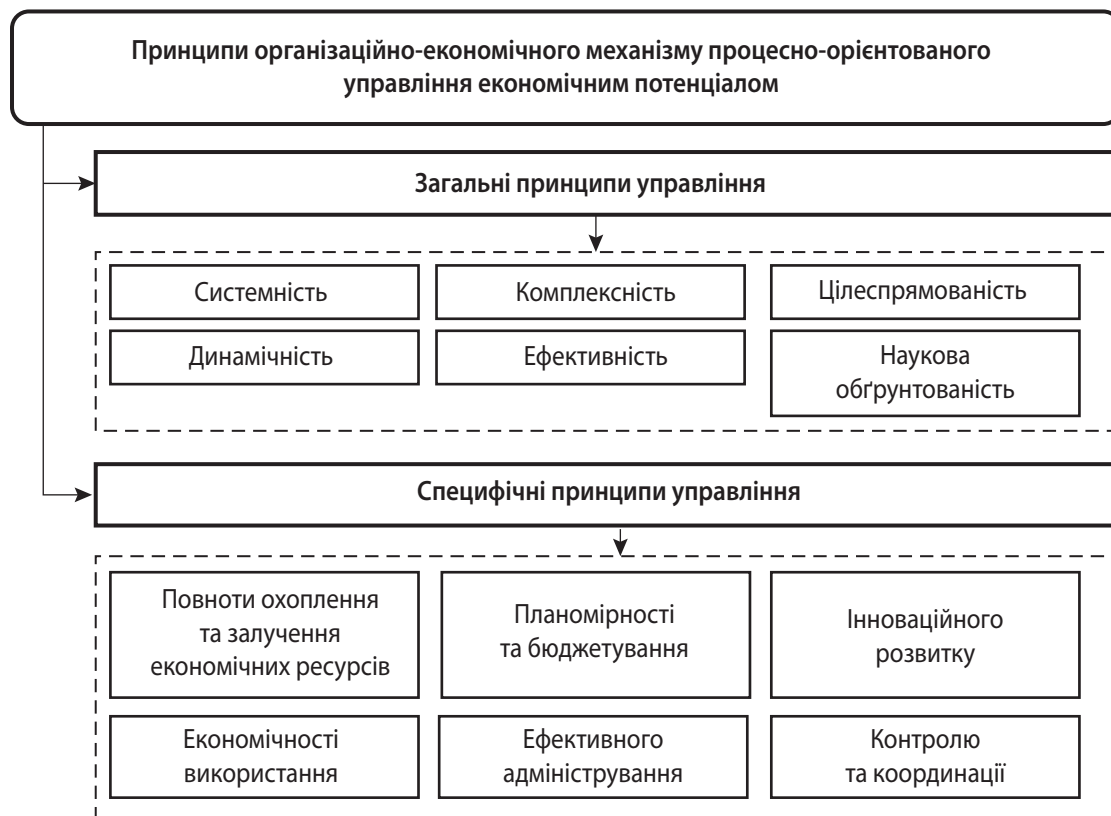

Рис. 2. Принципи механізму процесно-орієнтованого управління економічним потенціалом підприємства

безперервний і чутливий до змін зовнішнього середовища, а значить, мають змінюватися та посилюватися відповідні складові;

- ✦ наукова обґрунтованість окремих показників, таких як обсяг, структура та використання економічного потенціалу підприємства, дозволяє забезпечити цілісність та ефективність процесу управління;
- ✦ принцип ефективності обумовлений тим, що в бізнесі неможливо уявити статичне середовище, у зв'язку з чим актуалізується завдання постійного пошуку найбільш ефективних методів організації бізнес-процесів.

Управління економічним потенціалом повинно бути процесно-орієнтованим, уникати консерватизму; мати готовність до створення та запровадження нових технологій, ефективної адаптації системи стимулювання діяльності підприємств, інтелектуалізації управління, удосконалення компетенцій персоналу.

Дані підходи не є взаємовиключними, їх вибір визначається конкретними завданнями, які повинен вирішити аналітик. Однак для виявлення умов і факторів процесно-орієнтованого управління підприємству необхідно визначити взаємозв'язки минулого та майбутнього, для чого пропонується розширити стратегічний аналіз на основі економічної генетики, яка дозволяє виявити внутрішній механізм, закономірності розвитку, оцінити зміст і перспективи періодично виникаючих організаційних змін під впливом зовнішнього середовища й управлінських рішень.

Отже, крім основних перерахованих принципів, пропонуємо такі специфічні:

- ✦ принцип повноти охоплення та залучення економічних ресурсів визначених складових економічного потенціалу, проведення їхньої гармонізації (реальна та достовірна оцінка ресурсів підприємства при проведенні поточного контролю в контексті правового забезпечення, обліку та оцінки ресурсів, тобто на підставі правил бухгалтерського і податкового обліку);
- ✦ принцип економічності використання через зниження операційних витрат як матеріалів, праці, так і обладнання, будівель і споруд (оптимізація витрат), які покладено в основу розробки раціоналізації виробничої діяльності;

- ✦ принцип планованості та бюджетування (планування як складових, так і економічного потенціалу в цілому, здійснення режиму економії фінансових ресурсів на підставі врахування розміру вхідних і вихідних грошових потоків);
- ✦ принцип ефективного адміністрування (витрати з використання ресурсів не повинні перевищувати економічну віддачу від його використання);
- ✦ принцип інноваційного розвитку вибраних складових економічного потенціалу відповідно до конкурентної стратегії підприємства і його функціональних стратегій (в основу покладено взаємодію економічних ресурсів і результатів, яке передбачає розвиток нових методів відтворення);
- ✦ принцип контролю та координації в процесно-орієнтованому управлінні економічним потенціалом підприємства полягає в установленні стандартів, вимірюванні фактичних досягнутих результатів рівня економічної безпеки, розробки координаційних дій, якщо досягнуті результати управління відрізняються від запланованих в просторі та часі.

Запропоновані принципи є основними для визначення ключових показників при оцінюванні економічного потенціалу підприємства та фіксують певною мірою основні етапи його проведення в просторі та часі. Це сприяє формуванню основи для створення передумов розвитку та реалізації стратегій на встановлених ринках за напрямками діяльності підприємства.

Реалізація організаційно-економічного механізму процесно-орієнтованого управління має здійснюватися на основі застосування методів управління, тобто сукупності певних прийомів впливу на об'єкт управління, що сприяють досягненню намічених цілей (рис. 3).

В економічній літературі прийнято поділ методів управління, які доцільно застосовувати також для реалізації механізму процесно-орієнтованого управління економічним потенціалом підприємства:

- ✦ за змістом: організаційно-розпорядчі (організаційно-правові, командно-адміністративні), економічні (економіко-математичні) і соціально-психологічні;

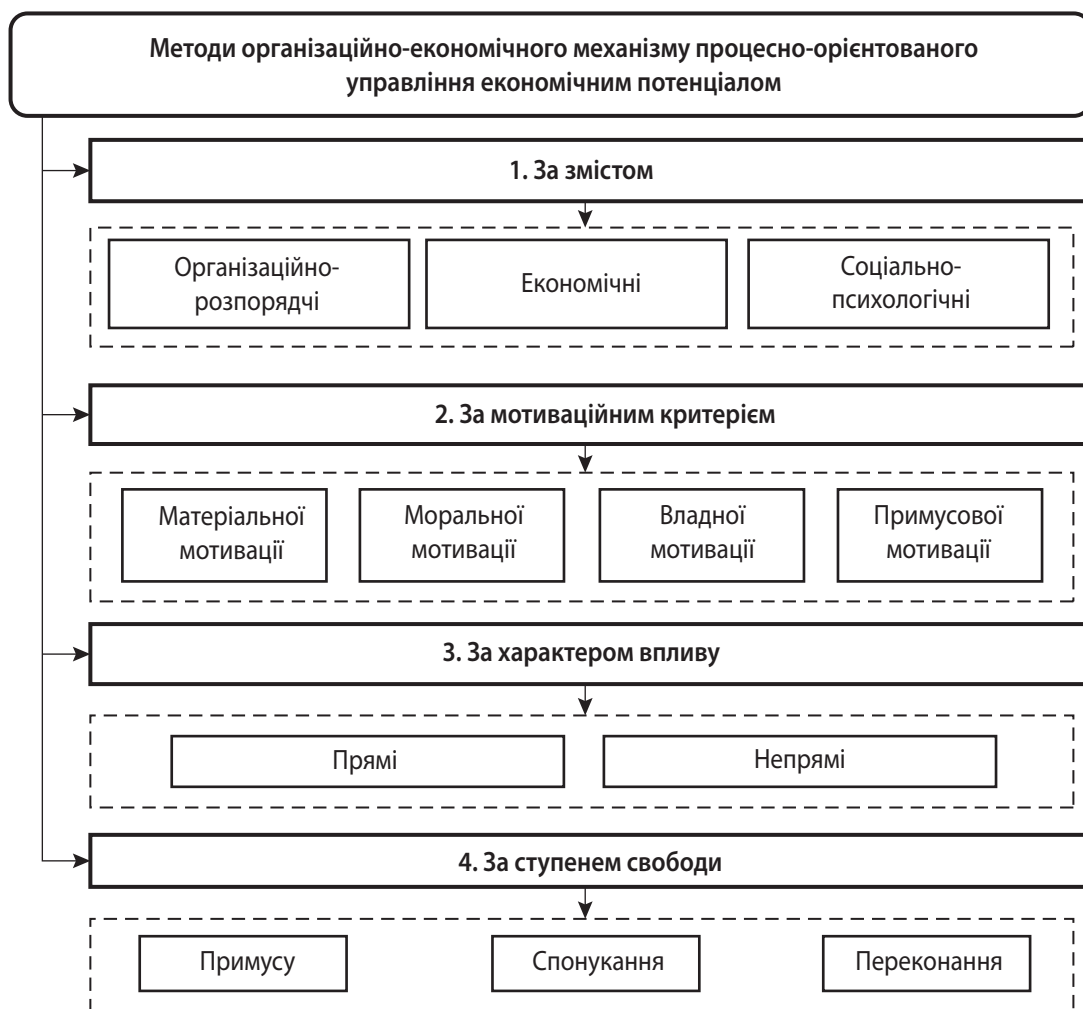

Рис. 3. Методи реалізації механізму процесно-орієнтованого управління економічним потенціалом підприємства

- ✦ за мотиваційним критерієм: методи матеріальної мотивації; методи моральної мотивації; методи владної, примусової мотивації;
- ✦ за характером впливу: прямі та непрямі методи;
- ✦ за ступенем свободи: методи примусу, спонування, переконання.

У процесі управління економічним потенціалом підприємства може застосовуватися кожна група методів окремо або їх комбінації виходячи з потреб і мети впливу. Також це створює додаткові можливості для формування модульної архітектури організаційно-економічного механізму управління, здатного адаптуватися до змін у просторах зовнішнього та внутрішнього середовища задля гармонізації взаємопов'язаних складових.

ВИСНОВКИ

Таким чином, методами організаційно-економічного механізму процесно-орієнтованого управління економічним потенціалом підприємством автором визначено: економічні, соціально-психологічні та організаційно-розпорядчі.

Встановлено, що найважливіше значення при формуванні організаційно-економічного механізму процесно-орієнтованого управління економічним потенціалом мають умови та фактори, які безпосередньо впливають на ефективність функціонування підприємства. Оскільки фактори виступають як базис при формуванні механізму, їх виділення, вимірювання й облік дозволили підвищити результативність управління економічним потенціалом. При визначенні умов і факторів функціонування механізму управління визначено фактори зовнішнього та внутрішнього середовища підприємства, які чинять най-

більший вплив на діяльність підприємства і зумовляють його ефективність. ■

ЛІТЕРАТУРА

1. Мочерний С. В. Економічна енциклопедія : у 3-х т. Київ : Академія, 2000. Т. 1. 864 с.
2. Ніколенко С. С., Пінчук І. О. Господарсько-політичний механізм сучасної ринкової економіки : монографія. Полтава : РВВ ПУСКУ, 2008. 153 с.
3. Бачурин А. В. Планово-економіческие методы управления. 2-е изд., перераб. и доп. М. : Экономика, 1977. 415 с.
4. Конкурентоспроможність : проблеми науки і практики : монографія Кузьмін О. Є., Долішній М. В., Булеев І. П. та ін. Харків : ВД «ІНЖЕК», 2006. 248 с.
5. Ільницька Г. Я. Формування фінансово-економічного механізму управління підприємством. *Науковий вісник [Українського державного лісотехнічного університету]*. 2004. Вип. 147. С. 291–294. URL: https://nv.nltu.edu.ua/Archive/2004/14_7/50.pdf
6. Кульман А. А. Экономические механизмы. М. : Прогресс-Универс, 1993. 92 с.
7. Федорович В. О. Новый организационно-экономический механизм управления собственностью: крупные промышленные и транспортные корпоративные образования. Новосибирск : СГУПС, 2006. 214 с.
8. Райзберг Б. А., Лозовский Л. Ш., Стародубцева Е. Б. Современный экономический словарь. М. : ИНФРА-М, 2015. 512 с.
9. Мильнер Б. З., Кочетков А. В., Левчук Д. Г. Управление территориально-производственными комплексами и программами их создания. М. : Наука, 1985. 232 с.
10. Літвінов О. С., Капталан С. М. Визначення сутності та складових організаційно-економічного механізму управління підприємством в умовах інноваційного розвитку. *Управління розвитком*. 2016. № 3. С. 59–65.
11. Цхурбаева Ф. Х., Фарниева І. Т. Организационно-экономический механизм управления предприятиями АПК. *Terra Economicus*. 2009. Т. 7. № 2. Ч. 3. С. 151–154.
12. Менеджмент : навч. посіб. / за ред. С. І. Михайлова. Вінниця : Нова Книга, 2006. 416 с.
13. Ляшенко О. М. Концептуалізація управління економічною безпекою підприємства : монографія. Луганськ : Вид-во СНУ ім. В. Даля, 2011. 400 с.
14. Ансофф І. Новая корпоративная стратегия. СПб. : Питер, 1999. 485 с.

REFERENCES

- Ansoff, I. *Novaya korporativnaya strategiya* [New Corporate Strategy]. St. Petersburg: Piter, 1999.
- Bachurin, A. V. *Planovo-ekonomicheskiye metody upravleniya* [Planning and Economic Management Methods]. Moscow: Ekonomika, 1977.

Fedorovich, V. O. *Novyy organizatsionno-ekonomicheskiy mekhanizm upravleniya sobstvennostyu: krupnyye promyshlennyye i transportnyye korporativnyye obrazovaniya* [New Organizational and Economic Mechanism for Property Management: Large Industrial and Transport Corporate Formations]. Novosibirsk: SGUPS, 2006.

Ilnytska, H. Ya. "Formuvannya finansovo-ekonomichnoho mekhanizmu upravlinnia pidpriemstvom" [Formation of the Financial-Economic Mechanism of the Enterprise's Management]. *Naukovyi visnyk [Ukrainskoho derzhavnoho lisotekhnichnoho universytetu]*. 2004. https://nv.nltu.edu.ua/Archive/2004/14_7/50.pdf

Kulman, A. A. *Ekonomicheskiye mekhanizmy* [Economic Mechanisms]. Moscow: Progress-Univers, 1993.

Kuzmin, O. Ye. et al. *Konkurentospromozhnist : problemy nauky i praktyky* [Competitiveness: Problems of Science and Practice]. Kharkiv: VD «ІNZhEK», 2006.

Liashenko, O. M. *Kontseptualizatsiia upravlinnia ekonomichnoiu bezpekoiu pidpriemstva* [Conceptualization of Economic Security Management of the Enterprise]. Luhansk: Vyd-vo SNU im. V. Dalia, 2011.

Litvinov, O. S., and Kaptalan, S. M. "Vyznachennia сутності та складових orhanizatsiino-ekonomichnoho mekhanizmu upravlinnia pidpriemstvom v umovakh innovatsiinoho rozvytku" [Identification of the Essence and Components of the Organizational and Economic Mechanism of Enterprise Management within the Context of Innovation Development]. *Upravlinnia rozvytkom*, no. 3 (2016): 59-65.

Menedzhment [Management]. Vinnytsia: Nova Knyha, 2006.

Mochernyi, S. V. *Ekonomichna entsyklopediia* [Economic Encyclopedia], vol. 1. Kyiv: Akademiia, 2000.

Mylner, B. Z., Kochetkov, A. V., and Levchuk, D. H. *Upravleniye territorialno-proizvodstvennymi kompleksami i programmami ikh sozdaniya* [Management of Territorial Production Complexes and Programs for Their Creation]. Moscow: Nauka, 1985.

Nikolenko, S. S., and Pinchuk, I. O. *Hospodarsko-politychnyi mekhanizm suchasnoi rynkovoї ekonomiky* [Economic and Political Mechanism of Modern Market Economy]. Poltava: RVV PUSKU, 2008.

Rayzberg, B. A., Lozovskiy, L. Sh., and Starodubtseva, Ye. B. *Sovremennyy ekonomicheskiy slovar* [Modern Economic Dictionary]. Moscow: INFRA-M, 2015.

Tskhurbayeva, F. Kh., and Farniyeva, I. T. "Organizatsionno-ekonomicheskiy mekhanizm upravleniya predpriyatiyami APK" [Organizational and Economic Mechanism for Managing Agricultural Enterprises]. *Terra Economicus*, part 3, vol. 7, no. 2 (2009): 151-154.